

Pisma iz podjetij strojegradnje

VEČ ZAUPANJA V DOMAČO OPREMO

IVO LOLA RIBAR • ŽELEZNIK

Predsednik upravnega odbora tovarne težkih orodnih strojev »Ivo Lola Ribar« nam je v razgovoru povedal naslednje:

»Največ smo izdelovali opremo za črno metalurgijo, med drugim tudi za dve nagibni peči v železarni Zenica. Ena pet je že montirana, drugo pa bomo kmalu dokončali, toda pošiljka je ustavljena, ker ni sredstev. Delali smo tudi za Nikšić in Skopje, toda tu so možnosti letos precej zmanjšane.

Težimo, da se postopoma osvobodimo kosovnih naročil, ker je tako delo drago, pač pa smo se usmerili k serijski proizvodnji orodnih strojev. Osvojili smo prototip trimetrskih vrtljakov 800 milimetrskih šepingov in hidravličnega svedra. Pripravljamo pa osvajanje 100 milimetrskega vrtnega stroja. Imamo popolno dokumentacijo za tovarne zatičnih in lesnatih plošč ter za transporterje in nekatere druge naprave za rudarstvo. Vzporedno smo stike z nekaterimi rudniki.

»Kaj pa transporterji za gradbeništvo?»

»Lahko bi jih dobavljali, za sedaj pa ni nikakršnega povpraševanja. Končno, imamo na zalogi tudi drugo gradbeno opremo, ni pa kupcev. Do zdaj smo na splošno zagotovili realizacijo za komaj okrog 30% našega prvotnega plana proizvodnje. Upamo, da se nam bo ta odstotek posrečilo nekoliko povečati, toda s tako proizvodnjo še vedno ne bomo mogli zagotoviti niti plačnega sklada, niti družbenih obveznosti.«

ISKRA • KRANJ:

Direktor »Iskre« v Kranju, tovarniš Hrast je odgovoril na naše pismo z obširnimi listi, na začetku pa ga žal, ne moremo objaviti v celoti. V pismu pravi med drugim:

Moramo priznati, da v pogledu prodaje izdelkov v tretjem trimesečju leta 1955 našemu podjetju ni bilo lahko. Imeli smo vrsto težkih izkušenj, ki pa so vendarle bile prehodnega značaja. V glavnem smo krizo hitro in uspešno prebrodili.

Radikalni ukrepi v zvezi z zmanjšanjem kreditov so nas zadeli predvsem pri dveh artiklih.

Predvsem pri prodaji kinoprojektorjev, ki je sicer investicijski artikel prve vrste, ki pa ga mi imamo za tipičen artikel široke potrošnje, ker ima važne kulturne, učne in vzgojne funkcije. Vstopnice po 20 do 50 din so doslej dosegale brez dvoma vsakemu potrošniku.

Pri drugem artiklu, števecih, je bil položaj v začetku leta 1955 nenavadno težak. Znano je, da

Noben državljan socialistične Jugoslavije, ki sodeluje in tudi ODLOČA v katerem koli organu družbenega upravljanja,

NAJ NE BO BREZ »NAŠE SKUPNOSTI«, glasila Predsedstva Zveznega odbora SZDL Jugoslavije.

»Na kakšne rešitve računate?«
»Kot začasno rešitev smo za-prosili določen kredit za serijsko proizvodnjo in v skladiščenje orodnih strojev. So razne kombinacije za izvoz in za kooperacijo z nekaterimi inozemskimi tvrd-kami, vse to še ni gotovo in ni še čas, da bi o tem kaj bolj do-ločeno govorili. Proizvodnja ne-posredno za široko potrošnjo bi-zadaj pri nas težko prišla v poštev.

Mislím, da bi bila najbolj realna rešitev proizvodnja opreme za domačo industrijo. Zal pa tu (in ne samo mi) zadevamo na take težave, ki so težko pojmljive. In to ne s strani državnih organov, temveč s strani investitorjev. To je nekaj odpor proti domači opremi, včasih iz neza-upanja, bojimo pa se, da so tudi drugi razlogi. Včasih morda težnja za potovanjem v inozemstvo.

»Morda gre za vprašanje cen in kakovosti vaših proizvodov?«

Večinoma ne gre za cene. Niti za kakovost, ker v posameznih primerih uvažamo tudi tako opremo, ki jo lahko proizvajamo »kakor za šalos. V kooperaciji z nekaterimi drugimi podjetji bi lahko izdelali tudi precej kom-plicirano opremo, toda investitorji se usmerjajo na uvoz. Do-gaja se, da kupujemo opremo od tujke, ki nam potem nudi kooperacijo.«

»Mislíte, da gre ponekod za »kontakte z inozemstvom« za vsako ceno?«

»Je tudi to. Vsekakor menim, da bi bilo treba nekako raziskati motive tega nezaupanja v do-mačo opremo in nekaj ukreniti.

Ena izmed dvoran tovarne »Ivo Lola Ribar«

NAJVEČJI POMEN PRIPISUJEMO KOOPERACIJI

so monofazni števec deficitaren artikel. Dozdaj so bili naši glavni kupci elektroenergetični sistemi, komune in elektrarne, v južnih krajih države pa elektrifikacijske zadruge. Elektroenergetični sistemi Slovenije in Hrvaške, ki so kupovali po 50.000 do 70.000 števec na leto, niso imeli v letu 1955 določenih investicijskih kreditov v ta namen.

Naš delovni kolektiv posveča posebno pozornost kakovosti izdelkov in racionalni proizvodnji, pravilni serijski organizaciji itd., s čimer ne povečuje samo delovne učinka, temveč zmanjšuje tudi režijske stroške.

Največji pomen pripisujemo čim učinkovitejšemu izvajanju kooperacije z drugimi sorodnimi industrijskimi podjetji in specializaciji v pogledu posameznih naših polfinalnih in finalnih izdelkov.

Razen sodelovanja v proizvodnji avto-elektrike s podjetjem »Rudi Čajavec«, Banja Luka in »Saturnus«, Ljubljana (tudi v izdelovanju reflektorjev za naše diname za kolesa) pripravljamo sedaj intenzivno kooperacijo z Inštitutom za elektrovezve v Ljubljani in podjetjem »Telekomunikacije« v Ljubljani, ki ima v svojem sklopu vrsto specialnih obratov po vsej Sloveniji. Ta naša kooperacija je dobila kon-

kretno obliko v industrijski skupnosti pod imenom »ITES« v Ljubljani.

Razen tega planiramo vrsto novih industrijskih izdelkov s področja telekomunikacij, elektroakustike, pa tudi izdelkov za široko potrošnjo.

Najvažnejša podjetja strojegradnje in kovinsko-predelovalne industrije v FLRJ

V Srbiji

»Ivo-Lola Ribar« — Železnik
Industrija traktorja i mašina — Beograd
Industrija motora — Rakovica
Fabrika avtomobila — Priboj
Fabrika gradjevinskih mašina — Smederevo

Na Hrvaškem

Industrija lokomotiva, strojeva i mostova »Djuro Djaković« — Slavonski Brod
Tvornica alatah strojeva »Prvomajska« — Zagreb
Tvornica parnih kotlova — Zagreb
Tvornica uređaja za prehranbeni i hemisku industriju »Jedinstvo« — Zagreb

V Sloveniji

Titovi zavodi »Litostroj« — Ljubljana
»Metalna« tovarna konstrukcij i strojnih naprav — Maribor
Tovarna avtomobilov — Maribor
Tovarna emajlirane posode — Celje

V Bosni in Hercegovini

Tvornica strojeva i livnica čelika »Jelšingrad« — Banjaluka

V Makedoniji

Metalni zavod »Tito« — Skopje

NEKAJ o problemih

Eden največjih uspehov v industrializaciji države je nedvomno zgraditev lastne strojegradnje, ki je pred vojno nismo imeli. Dejstvo, da naša država lahko proizvaja lastno opremo za hidrocentrale, visoke peči, težke orodne stroje in drugo dragoceno opremo, obeležuje posebno etapo v našem razvoju. Tovarne strojegradnje so bile do nedavna privilegirani koristniki (ključni objekti) investicijskih sredstev z željo, da bi čimprej zgradili in zagotovili našo lastno osnovo za nadaljnjo industrializacijo.

Na razširjeni seji Izvršnega komiteja CK ZKJ in na IV. plenumu SZDLJ so bili sprejeti zna- ni sklepi o nekaterih izjemnih, ki bodo nujno vplivali na investicije v strojegradnjo kakor tudi na strukturo proizvodnje v strojegradnji. S tem v zvezi prihaja v našem časopisu in razpravljanih, po našem mnenju tudi preveč enostransko, vse bolj do izraza zaskrbljenosti za zaposlitev strojnih tovarn in za njihov nadaljnji razvoj.

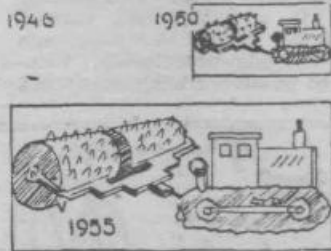
Ni treba prepričevati, da bo nadaljnji razvoj gospodarstva zahteval tudi nadaljnji razvoj strojegradnje in da je že dozdaj, takšna kakršna je, s težavo za-doščala domačim potrebam. Bi-stvo vprašanja je torej v tem, kako prilagoditi proizvodnjo v strojegradnji spremembam, ki so nastale v ekonomski politiki in kako zagotoviti v spremenjenih posojih njen nemoten razvoj.

Spremembe v ekonomski politiki, ki zadevajo strojegradnjo, se nanašajo na zmanjšanje obsega investicij in na postopno spremembo njihove strukture.

Najprej, kar se tiče obsega investicij. Analiza, ki so jo napravili naši planski organi kaže, da je treba zaradi zmanjšanja obsega investicij pričakovati v letu 1956 zmanjšanje proizvodnje opreme za 6%. Kakor bo v prihodnjih letih rastle narodni dohodek, tako bo morala rasti tudi absolutna množina investicij, pa bodo torej rastle tudi zahteve po opremi. Težave, ki so nastale, so torej tekoči problem letošnjega leta. Tudi ta skromna anketa

vaja samo ali pretežno potrošne dobrine. Bilo bi napačno, če bi s težavo ustvarjeno proizvodno osnovo za industrializacijo države v naglici preorientirali v nasprotju z njenim osnovnim namenom. Ko govorimo o preorientaciji, tedaj mislimo predvsem na naslednje probleme:

a) Naša velika strojegradnja je bila dozdaj v največjem delu orientirana na individualno proizvodnjo za nekaj naših gigantov ključne kapitalne izgradnje. Te tovarne so imele v proizvodnji enostransko orientacijo in niso storile pravočasno zadostnih korakov, da bi svojo proizvodnjo vsaj deloma orien-tirale na serijsko proizvodnjo. Gradnja ključnih objektov gre h koncu. Strojegradnja bi se tudi sicer znašla pred istim problemom, ker Jugoslavija ne bo vsaki pet let gradila po eno Zenico, ali kak podoben objekt, ali pa vsaj to kar bomo gradili, ne bo dovolj za polno izkoriščanje teh tovarn. Osnova množične industrializacije je množična serijska proizvodnja opreme, predvsem pa strojev. To pa ne pomeni, da ne bodo potrebne nekatere zmo-gljivosti tudi za najtežje indivi-dualno opremo, toda ni prav, če imamo v proizvodnji samo tako orientacijo. Če govorimo torej o preorientaciji, tedaj gre za to, da čimprej in čim uspešneje pre-idemo na serijsko proizvodnjo.

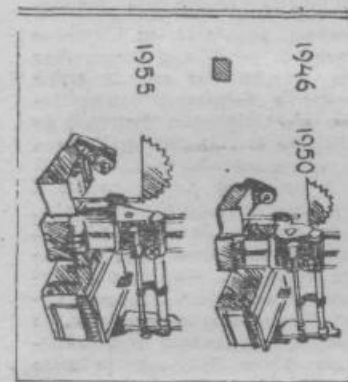
povpraševanja je dragocena spodbuda, da razpoložljive zmo-gljivosti izkoristimo za povečan izvoz. Izkoristiti to možnost pa pomeni obdržati dosedanje pro-izvodnjo. Pri povečanju obsega investicij, do katerega bo prišlo v nadaljnjem porastu narodnega dohodka, bomo ustvarili osnovo ne samo za izkoriščanje sedanjih zmo-gljivosti, temveč tudi za na-daljnjo razširitev te industrije.

Druga sprememba v ekonomski politiki, ki zadeva strojegradnjo, je postopna izmenjava strukture investicij. Ta spre-memba se mora odraziti na strukturi proizvodnje naše strojegradnje. Ravno pri tem proble-mu pa nastajajo nerazumeva-nja. Spremembe v strukturi in-vesticij ne zahtevajo od naše strojegradnje, da opusti pro-izvodnjo opreme in da se spre-meni v kovinsko-predelovalno in-dustrijo za široko potrošnjo, ali v neko drugo panogo, ki proiz-

BESED strojegradnje

b) Večkrat smo poudarjali, da ima strojegradnja večje zmogljivi-vosti, kakor pa jih izkoriščamo. Neizkoriščenost zmogljivosti je rezultat enostranosti proizvo-dnje, ozkega asortimenta in ori-entacije k proizvodnji kapitalne opreme v eni tovarni, kakor tudi rezultat pomanjkanja tehnične dokumentacije, licenc, ozkega domačega tržišča in pomanjkanje izkušenj sploh. Zato tudi toliko-krat poudarjamo vprašanje asor-timenta, kooperacije in tehničnega sodelovanja z inozemstvom. Vzemimo samo primer uporabe amortizacije. Od 85 milijard v letu 1952 je amortizacija porasla na 156 milijard v letu 1956. Od bruto investicij v družbenem sektorju odpade na investicije iz amortizacije okrog 40%. To dej-stvo zahteva ustrezajočo preori-

entacijo proizvodnje v stroje-gradnji. Zelo važen pomen dobi-vaajo stroji za zamenjavo, vzdr-ževanje, rekonstrukcije in mo-dernizacijo vseh panog gospo-darstva. Proizvajalci stroje za vse panoge gospodarstva pa zahteva veliko razširitev asortimenta ne pa orientacije samo na nekaj ključnih objektov in njihovo oskrbovanje z opremo, ali na gradnjo jeklenih konstrukcij za velike dvorane. Spomnimo se tu-di uspešnih primerov kooperaci-je v zadnjem času, pa bomo vi-deeli, kakšen pomen ima za osvaja-nje celotnih področij koopera-cije v tej proizvodnji s proizva-jalci tako v državi kakor v inozemstvu.

c) Kar zadeva proizvodnjo blaga za široko potrošnjo, ni vprašanje v tem, ali naj opustimo osnovno proizvodnjo in preide-mo na proizvodnjo blaga za ši-roko potrošnjo, temveč ali naj zmogljivost in delovno silo tako izkoristimo, da bomo osnovno proizvodnjo spopadli s proizvo-dnjo za osebno potrošnjo za-radl rentabilnejšega dela, izko-riščanja odpadkov surovin, po-stranskih in pomožnih obratov, nezadostno izkoriščanih lastnih delavnic in podobno. Če pogle-damo strukturo proizvodnje ve-likih tovarn za proizvodnjo opreme v svetu, bomo videli, da vse te tovarne ekonomsko izpo-polnjujejo svojo proizvodnjo ne samo z razširjanjem asortimen-ta opreme, temveč tudi z izko-riščanjem svojih pomožnih zmo-gljivosti za izdelavo blaga osebne ali reprodukcijske potrošnje.

d) Zaradi visoke potrošnje in zaradi monopolističnega položaja

ja je strojegradnja dozdaj delala z velikim dobičkom. To je vodi-lo do visokih cen orodij za delo, visoke amortizacije, povečanja stroškov proizvodnje, pri nekat-erih panogah pa do ugodnejših od-nosov v stroških proizvodnje, če so izkoriščali nekvalificirano de-lovno silo, namesto da bi upo-rabljali stroje. Novi položaj v strojegradnji daje možnosti za nižje cene, da proizvajamo z nor-malnim, ne pa s pretiranim do-bičkom. Tako lahko z manjšimi denarnimi sredstvi za investicije dosežemo večjo proizvodnjo v strojegradnji.

Koristno je ob tej priložnosti opozoriti na pripombo, ki jo je dala tovarna težkih strojev »Ivo-Lola Ribar« v Železniku o ne-zaupanju do domače proizvodnje opreme. To je tudi ena izmed oblik naše zaostlosti. Naša opre-ma se uspešno uveljavlja tudi na inozemskem tržišču, proizvajamo najtežje in najbolj komplicirane stroje, kakor so na pr. vrtilja-ki, bagerji in podobno. Zvezni izvršni svet pa mora za nekatere preproste stroje dostikrat z ad-ministrativnimi prepovedmi pre-prečevati razsipanje deviz in ščititi domačo proizvodnjo pred pretiranim in neekonomičnim uvozom.

V tem položaju je treba na-ši strojegradnji pomagati, da bo lažje prebrodila nastale teža-ve. Organi zveznega izvršnega sveta so že deloma izdali dolo-čene ukrepe deloma pa prouči-jejo ukrepe za zagotovitev olaj-šav pri izvozu opreme, kreditov za preorientacijo proizvodnje, za nabavo licenc, tehnične doku-mentacije in razširitev koopera-cije, za zagotovitev kritja za začetno in nedokončano opremo in podobno. V tem pogledu ne bo manjkalo skrbi skupnosti. Iz te ankete in iz vsega, kar smo po-vedali v tem komentarju, pa vi-dimo dovolj jasno, da je stroje-gradnja stopila v obdobje, ko mora sama mobilizirati lastne sile. Zato so dani vsi pogoji.

Kiro Gligorov

»CETRNAESTI OKTOBAR«

V začetku leta 1955 smo plani-rali bruto produkt v vrednosti 4.888.000.000 din. Delež strojev in naprav za gradbeništvo in rudar-stvo (bagerji, motorni valjarji, buldožerji - traktorji in betonski mešalci) je znašal 3.700.000.000 di-narjev ali 75%. Razumljivo je, da smo imeli v začetku leta po-godbe s kupci za dobavo vse pla-nirane proizvodnje. Pozneje je prišlo na dan, da mnogi naročni-ki niso imeli zagotovljenih fi-nančnih sredstev za investicije te vrste, konkretno za nakup 12-tonskih motornih valjarjev.

Od 105 naročenih valjarjev smo jih prodali 55. Na zalogi imamo 20 izdelanih valjarjev, kmalu pa bo končano tudi ostalih 30. Nove serije proizvodnje valjarjev ne moremo začeti, ker povpraševa-nja sploh ni, kajti investitorji — naročniki nimajo sredstev. Glede na stanje naših cest pa upamo, da bomo med letom vendarle do-bili naročila.

Zanimivo je, da je uprava za

Pisma iz podjetij strojegradnje

»RADE KONČAR«, Zagreb:

Za leto 1956 ima naša proizvo-dnja približno isti asortiment ka-kor lani, samo da smo vnesli razne na novo osvojene artikle. Razen tega smo malo povečali

POVEČANJE PROIZVODNJE, KOOPERACIJA, IZVOZ

tudi obseg plana tako po tonaži kakor po vrednosti.

Pri vseh tistih izdelkih, za ka-

razne je večje povpraševanje, kot

so pa možnosti naše proizvodnje,

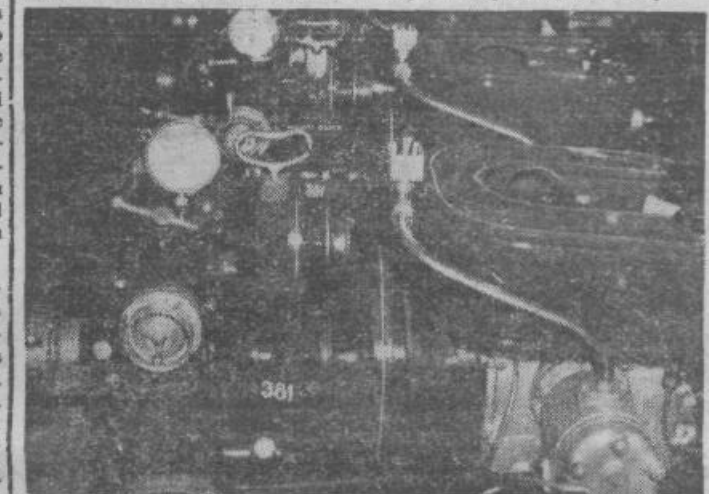
»DJURO DJAKOVIĆ«, Slavonski Brod:

Slabe izkušnje z investitorji

Prvič letos se je zgodilo, da smo imeli slabe izkušnje z inve-stitorji, ko je prišlo do določenih odzivov sredstev, katera so ti investitorji sicer planirali.

Kar se tiče naše nadaljnje usmeritve, žal podjetje ni takega namena ostale proste zaradi spre-memb v investicijski graditvi.

Mislím, da imamo v okviru našega proizvodnega programa, ki je zelo širok, možnosti, da za-kar je v naši moči, da zagotovi-mo izvoz izdelkov, ki smo jih že izdelovali in za katere imamo pripravljeno tehnično dokumen-tacijo in usposobljeno osebje.

Serijsa novih izdelkov

preusmeritev zahtevala veliko investicij in precej časa. No, raz-en tega smo mi že konec leta 1954 pripravili izdelovanje ste-klenic za plin butan ter zelo pri-kladnih silosov za kmetijstvo, prav tako pa smo se pripravili tudi na proizvodnjo prikolice za tovornjake, ker so to iskani pre-dmeti in jih je mogoče prodati na našem tržišču. Trudimo se, da bi našli še druge take izdelke, ki bi

TAM MARIBOR:

Nismo imeli težav

Z izboljšanjem kvalitete, zlasti pa z nizko ceno, ki smo jo do-segli s tem, da smo se odpovedali prekomernemu dobičku in s po-večanjem delovne produktivnosti smo dosegli, da nismo imeli težav s prodajo kljub precej večji proizvodnji.

TAM bo tudi v prihodnje iz-deloval vozila srednje tonaže, in sicer lažji tip z bencinskim in težji z dizlovnim motorjem. V tem pogledu si naše podjetje prizna-va, da v prihodnjem letu po-veča plan od 2.000 na 2.500 vozil. Strojne zmogljivosti za ta obseg v glavnem že imamo, potrebna sta nam samo še dva stroja in upamo, da bomo naleteli na razumevanje pri pristojnih orga-nih za njihovo nabavo. Saj gre za 500 tovornjakov, ki so naše-mu gospodarstvu zelo potrebni.

V politiki podjetja ne računa-mo z bistvenimi spremembami. Kar zadeva cene naših proizvo-dov, so nižje od povprečnih cen na tržišču.

Tovornjak na tekočem traku